Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
LAILA MEDINA
της 30ής Ιανουαρίου 2025 [1]

Υπόθεση C-529/23 P

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
κατά

TC

«Θεσμικό δίκαιο – Διατάξεις που αφορούν τα έξοδα και τις αποζημιώσεις των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου – Αποζημίωση βουλευτικής επικουρίας – Ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών – Άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη – Δικαίωμα ακρόασης – Δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο – Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα – Άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1725 – Άρθρο 26 του ΚΥΚ»

I. Εισαγωγή

1. Οι παρούσες προτάσεις αφορούν αίτηση αναιρέσεως την οποία άσκησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με αίτημα την αναίρεση της αποφάσεως της 7ης Ιουνίου 2023, TC κατά Κοινοβουλίου (T-309/21, EU:T:2023:315, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση). Με την εν λόγω απόφαση το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με την οποία διατάχθηκε η ανάκτηση οφειλής βουλευτή του Κοινοβουλίου για αχρεωστήτως καταβληθέν ποσό εξόδων βουλευτικής επικουρίας. Επίσης, το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε το χρεωστικό σημείωμα που εκδόθηκε στο πλαίσιο της εν λόγω απόφασης.

2. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Γενικό Δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν ότι, όταν βουλευτής του Κοινοβουλίου ζητεί, στο πλαίσιο διαδικασίας ανάκτησης, να του κοινοποιηθούν στοιχεία που φαίνονται να είναι κρίσιμα προκειμένου να αποδειχθεί ότι διαπιστευμένος κοινοβουλευτικός βοηθός παρείχε εργασία η οποία συνδεόταν με την άσκηση των κοινοβουλευτικών καθηκόντων του βουλευτή, το Κοινοβούλιο δεν μπορεί να αρνηθεί να παράσχει τα ζητηθέντα στοιχεία παρά μόνον εάν προβάλει λόγους που μπορούν να θεωρηθούν δικαιολογημένοι. Στηριζόμενο στην εν λόγω παραδοχή, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το Κοινοβούλιο εσφαλμένως αρνήθηκε να κοινοποιήσει διάφορες κατηγορίες εγγράφων στον βουλευτή τον οποίον αφορούσε η πρωτοβάθμια δίκη, γεγονός το οποίο, κατά την άποψη του Γενικού Δικαστηρίου, σήμαινε ότι δεν μπορούσε να αποκλειστεί ότι ο εν λόγω βουλευτής στερήθηκε τη δυνατότητα να οργανώσει καλύτερα την άμυνά του.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

3. Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, το Κοινοβούλιο προβάλλει ως κύριο επιχείρημα ότι, βάσει του άρθρου 266 ΣΛΕΕ, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν μπορεί να εκτελεστεί, λόγω της υπέρμετρα ευρείας έκτασης εφαρμογής του δικαιώματος ακρόασης στις διαδικασίες ανάκτησης την οποία δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι η εν λόγω απόφαση παραβιάζει την αρχή της ελεύθερης εντολής των βουλευτών και αντιστρέφει το βάρος απόδειξης, το οποίο, κατά πάγια νομολογία, φέρουν οι εν λόγω βουλευτές, όταν καλούνται να αποδείξουν ότι η καταβολή των εξόδων ενός κοινοβουλευτικού βοηθού ήταν δικαιολογημένη. Επίσης, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένα και άλλες διατάξεις που σχετίζονται με τις κοινοβουλευτικές δραστηριότητες, όπως τον κανονισμό 2018/1725 [2] και τον ΚΥΚ [3].

4. Η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να αποφανθεί σχετικά με την έκταση εφαρμογής του δικαιώματος ακρόασης και του δικαιώματος πρόσβασης στο φάκελο, τα οποία κατοχυρώνονται από το άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και τα οποία, όπως έχει επανειλημμένα επισημανθεί στη νομολογία, αποτελούν απόρροια των δικαιωμάτων άμυνας στις διαδικασίες ενώπιον των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Προς τούτο, το Δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει, κατ' αρχάς και πρωτίστως, αν το καθορισθέν από το Γενικό Δικαστήριο νομικό κριτήριο για την εκτίμηση του σεβασμού –ή της προσβολής– των εν λόγω δικαιωμάτων σε μια περίπτωση όπως αυτή της πρωτοβάθμιας δίκης είναι νομικά ορθό, κυρίως υπό το πρίσμα της αρχής του βάρους απόδειξης, η οποία έχει εφαρμογή στις διαδικασίες ανάκτησης. Επίσης, η εν λόγω υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να ερμηνεύσει και άλλες κρίσιμες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, οι οποίες αφορούν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και οι οποίες κρίθηκαν από το Γενικό Δικαστήριο, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ότι δεν συνιστούν βάσιμους λόγους για την άρνηση παροχής πρόσβασης σε στοιχεία που έχουν ζητηθεί από βουλευτή του Κοινοβουλίου.

II. Το νομικό πλαίσιο

Α. Η πράξη περί εκλογής των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με άμεση καθολική ψηφοφορία

5. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της εκλογικής πράξης [4] προβλέπει τα εξής:

«Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ψηφίζουν ατομικώς και προσωπικώς. Δεν δεσμεύονται από οδηγίες, ούτε δέχονται επιτακτική εντολή.»

[2] Κανονισμός (ΕΕ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ (ΕΕ 2018, L 295, σ. 39) (στο εξής: κανονισμός 2018/1725).

[3] Κανονισμός (ΕΟΚ) 31, Κανονισμός (ΕΥΡΑΤΟΜ) 11, περί καθορισμού του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος και της Ευρωπαϊκής Κοινότητος Ατομικής Ενεργείας (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 19), όπως τροποποιήθηκε (στο εξής: ΚΥΚ).

[4] Πράξη περί εκλογής των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με άμεση καθολική ψηφοφορία (ΕΕ 1976, L 278, σ. 5), η οποία προσαρτάται στην απόφαση 76/787/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ της 20ής Σεπτεμβρίου 1976 (ΕΕ 1976, L 278, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου 2002/772/ΕΚ, Ευρατόμ της 25ης Ιουνίου και της 23ης Σεπτεμβρίου 2002 (ΕΕ 2002, L 283, σ. 1) (στο εξής: εκλογική πράξη).

Β. Το καθεστώς των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

6. Το άρθρο 2 του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου[5] ορίζει τα εξής:

«1. Οι βουλευτές είναι ελεύθεροι και ανεξάρτητοι.

[…]»

7. Το άρθρο 4 του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προβλέπει τα εξής:

«Έγγραφα και ηλεκτρονικές εγγραφές που έλαβε, συνέταξε ή απέστειλε βουλευτής δεν εξομοιώνονται προς έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκτός αν έχουν κατατεθεί σύμφωνα με τον κανονισμό.»

8. Το άρθρο 21 του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προβλέπει τα εξής:

«1. Οι βουλευτές δικαιούνται υποστήριξης από προσωπικούς συνεργάτες, τους οποίους επιλέγουν ελεύθερα.

2. Το Κοινοβούλιο καταβάλλει τις εκ της απασχολήσεώς τους προκύπτουσες πραγματικές δαπάνες.

3. Το Κοινοβούλιο ορίζει τις προϋποθέσεις άσκησης του δικαιώματος αυτού.»

Γ. Τα μέτρα εφαρμογής του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

9. Το άρθρο 33 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος[6], το οποίο φέρει τον τίτλο «Ανάληψη των εξόδων βουλευτικής επικουρίας», ορίζει τα εξής:

«1. Οι βουλευτές δικαιούνται να επικουρούνται από προσωπικούς συνεργάτες τους οποίους επιλέγουν ελεύθερα. Το Κοινοβούλιο αναλαμβάνει τα πραγματικά έξοδα που προκύπτουν εξ ολοκλήρου και αποκλειστικά από την πρόσληψη ενός ή περισσοτέρων βοηθών ή τη χρήση υπηρεσιών συμφώνως προς τα παρόντα μέτρα εφαρμογής και υπό τις προϋποθέσεις που έχει ορίσει το προεδρείο.

2. Μπορούν να αναληφθούν μόνο τα έξοδα που αντιστοιχούν στην επικουρία που είναι αναγκαία και άμεσα συνδεδεμένη με την άσκηση της βουλευτικής εντολής των βουλευτών. Οι εν λόγω δαπάνες δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να καλύψουν έξοδα που συνδέονται με την ιδιωτική ζωή των βουλευτών.»

[5] Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 2005, για τη θέσπιση του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΕ 2005, L 262, σ. 1) (στο εξής: καθεστώς των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου).

[6] Απόφαση του Προεδρείου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 19ης Μαΐου και της 9ης Ιουλίου 2008, σχετικά με τα μέτρα εφαρμογής του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΕ 2009, C 159, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί (στο εξής: μέτρα εφαρμογής του καθεστώτος).

10. Το άρθρο 68 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαίτηση αχρεωστήτου», προβλέπει τα εξής:

«1. Κάθε ποσό που καταβάλλεται αχρεωστήτως στο πλαίσιο των παρόντων μέτρων εφαρμογής αναζητείται. Ο Γενικός Γραμματέας δίνει οδηγίες για την ανάκτηση αυτών των ποσών από τον ενδιαφερόμενο βουλευτή.

2. Κάθε απόφαση σχετικά με την ανάκτηση λαμβάνεται μεριμνώντας για την πραγματική άσκηση της εντολής του βουλευτή και την εύρυθμη λειτουργία του Κοινοβουλίου, αφού ο Γενικός Γραμματέας ακούσει προηγουμένως τον ενδιαφερόμενο βουλευτή.

[…]»

Δ. Ο κανονισμός 2018/1725

11. Η αιτιολογική σκέψη 22 του κανονισμού 2018/1725 έχει ως εξής:

«Για να είναι σύννομη η επεξεργασία, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία με βάση την αναγκαιότητα εκπλήρωσης καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον από τα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης ή κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας τους, με βάση την ανάγκη συμμόρφωσης με μία εκ του νόμου υποχρέωση στην οποία υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή με άλλη βάση, προβλεπόμενη από τον νόμο, κατά τα οριζόμενα στον παρόντα κανονισμό, περιλαμβανομένης της συγκατάθεσης του ενδιαφερόμενου υποκειμένου των δεδομένων, της ανάγκης να εκτελεστεί σύμβαση στην οποία το υποκείμενο των δεδομένων είναι συμβαλλόμενο μέρος ή για να ληφθούν μέτρα κατόπιν αίτησης του υποκειμένου των δεδομένων πριν από τη σύναψη σύμβασης. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την εκτέλεση καθήκοντος που ασκούν προς το δημόσιο συμφέρον τα όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης περιλαμβάνει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που είναι αναγκαία για τη διαχείριση και τη λειτουργία των εν λόγω οργάνων και οργανισμών […]».

12. Το άρθρο 4 του κανονισμού 2018/1725, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αρχές που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ορίζει τα εξής:

«1. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα:

[…]

γ) είναι κατάλληλα, συναφή και περιορίζονται στο αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία (“ελαχιστοποίηση των δεδομένων”)·

[…]

ε) διατηρούνται υπό μορφή που επιτρέπει την ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων μόνο για το διάστημα που απαιτείται για τους σκοπούς της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα· τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να αποθηκεύονται για μεγαλύτερα διαστήματα, εφόσον τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνο για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς, σύμφωνα με το άρθρο 13 και

εφόσον εφαρμόζονται τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που απαιτεί ο παρών κανονισμός για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων (“περιορισμός της περιόδου αποθήκευσης”)·

[…]».

13. Το άρθρο 9 του κανονισμού 2018/1725, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς εγκατεστημένους στην Ένωση αποδέκτες που δεν είναι όργανα και οργανισμοί της Ένωσης», ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 4 έως 6 και του άρθρου 10, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διαβιβάζονται σε εγκατεστημένους στην Ένωση αποδέκτες που δεν είναι όργανα και οργανισμοί της Ένωσης, μόνο εάν:

α) ο αποδέκτης αποδεικνύει την αναγκαιότητα των δεδομένων για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον αποδέκτη ή

β) ο αποδέκτης αποδεικνύει ότι είναι αναγκαία η διαβίβαση δεδομένων για συγκεκριμένο σκοπό δημοσίου συμφέροντος και ο υπεύθυνος επεξεργασίας, όταν υπάρχει λόγος να υποτεθεί ότι τα έννομα συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων μπορεί να θιγούν, διαπιστώνει ότι συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας να διαβιβάσει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για τον συγκεκριμένο αυτό σκοπό, αφού προηγουμένως έχει αποδεδειγμένα προβεί σε στάθμιση των διαφόρων αντιτιθέμενων συμφερόντων.

2. Όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας προβαίνει στη διαβίβαση βάσει του παρόντος άρθρου, αποδεικνύει ότι η διαβίβαση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι αναγκαία και αναλογική για τους σκοπούς της διαβίβασης, εφαρμόζοντας τα κριτήρια που προβλέπονται στην παράγραφο 1 στοιχείο α) ή β).

3. Τα όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης μεριμνούν ώστε το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να είναι συμβατό με το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.»

Ε. Ο Κανονισμός Υπηρεσιακής Καταστάσεως

14. Το άρθρο 26 του ΚΥΚ ορίζει τα εξής:

«Ο ατομικός φάκελος του υπαλλήλου πρέπει να περιέχει:

α) όλα τα έγγραφα που αφορούν τη διοικητική του κατάσταση και όλες τις εκθέσεις που αφορούν την ικανότητα, την απόδοση ή τη συμπεριφορά του·

β) τις παρατηρήσεις που έχουν διατυπωθεί από τον υπάλληλο για τα έγγραφα αυτά.

[…]

Ένας μόνο φάκελος δύναται να υπάρχει για κάθε υπάλληλο.

Κάθε υπάλληλος έχει το δικαίωμα ακόμη και μετά τη λήξη των καθηκόντων του να λαμβάνει γνώση του συνόλου των εγγράφων που περιέχονται στο φάκελό του […].

[…]

Ο ατομικός φάκελος έχει εμπιστευτικό χαρακτήρα και δύναται να αναγνωσθεί μόνο στα γραφεία της διοικήσεως ή από ασφαλές ηλεκτρονικό μέσο. Διαβιβάζεται εντούτοις στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε περίπτωση προσφυγής που αφορά τον υπάλληλο.»

III. Πραγματικά περιστατικά και πορεία της διαδικασίας

A. Το ιστορικό της διαφοράς

15. Το ιστορικό της διαφοράς εκτίθεται στις σκέψεις 2 έως 26 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Για τις ανάγκες των παρουσών προτάσεων, το ιστορικό αυτό μπορεί να συνοψισθεί ως εξής.

16. Στις 22 Μαΐου 2015 το Κοινοβούλιο συνήψε σύμβαση με τον A ως διαπιστευμένο κοινοβουλευτικό βοηθό πλήρους απασχόλησης στις Βρυξέλλες (Βέλγιο), για την επικουρία του TC, βουλευτή του εν λόγω θεσμικού οργάνου [7].

17. Στις 25 Φεβρουαρίου 2016 ο TC ζήτησε από το Κοινοβούλιο να καταγγείλει τη σύμβαση του A, για διάφορους λόγους που αφορούσαν απώλεια εμπιστοσύνης, όπως, μεταξύ άλλων, λόγω αδικαιολόγητων απουσιών και λόγω μη τήρησης των κανόνων που διέπουν την έγκριση της άσκησης εξωτερικών δραστηριοτήτων.

18. Μετά την αποτυχία της διαδικασίας διευθέτησης, το Κοινοβούλιο κοινοποίησε στον A, στις 24 Ιουνίου 2016, την απόφασή του να καταγγείλει τη σύμβαση βουλευτικής επικουρίας λόγω κλονισμού της σχέσης εμπιστοσύνης, με την αιτιολογία της μη τήρησης των κανόνων σχετικά με τις εγκρίσεις άσκησης εξωτερικών δραστηριοτήτων.

19. Στις 14 Απριλίου 2017 ο A άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της απόφασης της 24ης Ιουνίου 2016 ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

20. Με την απόφαση της 7ης Μαρτίου 2019, L κατά Κοινοβουλίου (T-59/17, EU:T:2019:140), το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση του Κοινοβουλίου της 24ης Ιουνίου 2016. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι από τα στοιχεία της δικογραφίας προέκυπτε όχι μόνον ότι ο TC είχε γνώση των εξωτερικών δραστηριοτήτων του A, αλλά και ότι σε αυτόν ανήκε η σχετική άμεση πρωτοβουλία [8]. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε μη πειστικό τον λόγο που επικαλέστηκε το Κοινοβούλιο προς αιτιολόγηση της απόφασης καταγγελίας της σύμβασης, ήτοι τον κλονισμό της σχέσης εμπιστοσύνης. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, το Κοινοβούλιο υπέπεσε συνεπώς σε πρόδηλη πλάνη εκτίμησης δεχόμενο την αίτηση καταγγελίας της σύμβασης του A, την οποία υπέβαλε ο TC επικαλούμενος τον ανωτέρω λόγο. Ο TC δεν ήταν διάδικος στην εν λόγω υπόθεση.

[7] Στις παρούσες προτάσεις αναφέρεται επίσης ως «προσφεύγων».

[8] Βλ., ειδικότερα, απόφαση L κατά Κοινοβουλίου (T-59/17, EU:T:2019:140, σκέψη 35).

21. Με επιστολή της 8ης Ιουνίου 2020, η οποία συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και απεστάλη με ηλεκτρονικό μήνυμα της 30ής Ιουλίου 2020, ο Γενικός Γραμματέας του Κοινοβουλίου ενημέρωσε τον ΤC για την κίνηση διαδικασίας ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, δυνάμει του άρθρου 68 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, συνολικού ύψους 78 838,21 ευρώ, τα οποία αφορούσαν την βουλευτική επικουρία που παρέσχε ο Α στον ΤC.

22. Με την ίδια επιστολή, ο ΤC κλήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 68, παράγραφος 2, των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, να υποβάλει, εντός προθεσμίας δύο μηνών, παρατηρήσεις και αποδεικτικά στοιχεία προς αντίκρουση των προκαταρκτικών συμπερασμάτων του Κοινοβουλίου σχετικά με τις εξωτερικές δραστηριότητες του Α, οι οποίες είχαν ασκηθεί σε γνώση και υπό τη διεύθυνση του ΤC, από τις 22 Μαΐου 2015 έως τις 22 Νοεμβρίου 2016, και να αποδείξει ότι, κατά την ίδια περίοδο, ο Α είχε πράγματι ασκήσει καθήκοντα διαπιστευμένου κοινοβουλευτικού βοηθού.

23. Στις 4 Αυγούστου 2020 ο ΤC ζήτησε από το Κοινοβούλιο να του διαβιβάσει τα εξής:

– τον ατομικό φάκελο του Α στο Κοινοβούλιο (όλα τα έγγραφα σχετικά με την πρόσληψη και την εργασία του), συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με τον αριθμό των περιπτώσεων στις οποίες είχε ζητηθεί η προστασία του Κοινοβουλίου για τον Α, καθώς και των δεδομένων σχετικά με τις παρουσίες του (δεδομένα του δελτίου πρόσβασης του Α στο Κοινοβούλιο)·

– τα αντίγραφα της αλληλογραφίας του με τους εκπροσώπους του Κοινοβουλίου σχετικά με την εργασία του Α·

– την πλήρη δικογραφία της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση L κατά Κοινοβουλίου (Τ-59/17, EU:T:2019:140).

24. Στις 4 Σεπτεμβρίου 2020 ο Γενικός Γραμματέας του Κοινοβουλίου απηύθυνε στον ΤC επιστολή, συνταχθείσα στη λιθουανική γλώσσα και με ημερομηνία 3 Σεπτεμβρίου 2020, με περιεχόμενο κατ' ουσίαν πανομοιότυπο με εκείνο της επιστολής της 8ης Ιουνίου 2020 η οποία μνημονεύεται στο σημείο 21 των παρουσών προτάσεων. Στην επιστολή της 3ης Σεπτεμβρίου 2020 επισυνάφθηκε αντίγραφο της απόφασης L κατά Κοινοβουλίου (Τ-59/17, EU:T:2019:140), καθώς και ο υπολογισμός των ποσών που είχε καταβάλει το Κοινοβούλιο στον Α.

25. Στις 22 Σεπτεμβρίου 2020 ο ΤC υπενθύμισε στο Κοινοβούλιο την αίτηση περί της οποίας γίνεται λόγος στο σημείο 23 των παρουσών προτάσεων και ζήτησε τα πρακτικά της διαδικασίας διευθέτησης μεταξύ αυτού και του Α στη λιθουανική γλώσσα, καθώς και αντίγραφο «όλων των ηλεκτρονικών μηνυμάτων των ετών 2015, 2016 και 2019».

26. Στις 27 Οκτωβρίου 2020 το Κοινοβούλιο διαβίβασε στον ΤC διάφορα έγγραφα που αφορούσαν την καταγγελία της σύμβασης του Α.

27. Στις 29 Οκτωβρίου 2020 ο ΤC απέστειλε στο Κοινοβούλιο τις προκαταρκτικές παρατηρήσεις του, καθώς και ορισμένα έγγραφα, υπογραμμίζοντας ότι δεν είχε ακόμη λάβει από το Κοινοβούλιο τα έγγραφα και τα λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την περίοδο απασχόλησης του Α και ότι δεν είχε ακόμη μπορέσει να εξετάσει τα περιορισμένα στοιχεία που του είχαν παρασχεθεί στις 27 Οκτωβρίου 2020 με ηλεκτρονικό μήνυμα. Ως εκ τούτου, ζήτησε να του επιτραπεί να παράσχει περαιτέρω πληροφορίες και αποδεικτικά στοιχεία σε μεταγενέστερο χρόνο.

28. Στις 20 Νοεμβρίου 2020 ο TC ζήτησε από το Κοινοβούλιο εκ νέου τα στοιχεία που είχε ζητήσει στις 4 Αυγούστου και στις 22 Σεπτεμβρίου 2020, και ειδικότερα τα δεδομένα σχετικά με την πρόσβαση του A στο Κοινοβούλιο και αντίγραφα των ηλεκτρονικών μηνυμάτων των ετών 2015, 2016 και 2019.

29. Στις 24 Νοεμβρίου 2020 ο TC διαβίβασε στο Κοινοβούλιο περαιτέρω παρατηρήσεις και αποδεικτικά στοιχεία επιπλέον εκείνων που είχε διαβιβάσει στο Κοινοβούλιο στις 29 Οκτωβρίου 2020.

30. Στις 27 Νοεμβρίου 2020 ο γενικός διευθυντής οικονομικών του Κοινοβουλίου ενημέρωσε τον TC ότι η προθεσμία υποβολής παρατηρήσεων και αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάκτησης του άρθρου 68 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος είχε λήξει στις 4 Νοεμβρίου 2020, αλλά, αν επιθυμούσε να λάβει πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τον A, μπορούσε να απευθυνθεί σε δύο πρόσωπα, των οποίων την ηλεκτρονική διεύθυνση παρείχε, χωρίς οι αιτήσεις αυτές να επηρεάζουν την εν λόγω διαδικασία.

31. Την 1η Δεκεμβρίου 2020 ο TC αμφισβήτησε όσα αναφέρονταν στο μήνυμα που είχε λάβει στις 27 Νοεμβρίου 2020. Επιπλέον, απηύθυνε τις αιτήσεις του για παροχή εγγράφων στα πρόσωπα που μνημονεύονταν στο εν λόγω μήνυμα.

32. Στις 8 Ιανουαρίου 2021 ο γενικός διευθυντής οικονομικών διαβίβασε στον TC το σχετικό με τη διαδικασία διευθέτησης πρωτόκολλο στη λιθουανική γλώσσα, αλλά του αρνήθηκε την πρόσβαση στα λοιπά ζητηθέντα έγγραφα. Επιπλέον, ο γενικός διευθυντής οικονομικών έταξε στον TC προθεσμία 15 ημερών για να υποβάλει συμπληρωματικές παρατηρήσεις, πράγμα το οποίο έπραξε ο TC στις 21 Ιανουαρίου 2021.

33. Με απόφαση της 16ης Μαρτίου 2021 ο Γενικός Γραμματέας του Κοινοβουλίου έκρινε ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο είχε καταβάλει αχρεωστήτως ποσό ύψους 78 838,21 ευρώ στο πλαίσιο της απασχόλησης του A κατά το χρονικό διάστημα από τις 22 Μαΐου 2015 έως τις 22 Νοεμβρίου 2016 και ότι το εν λόγω ποσό έπρεπε να ανακτηθεί από τον TC (στο εξής: επίμαχη απόφαση).

34. Στις 31 Μαρτίου 2021 ο γενικός διευθυντής οικονομικών εξέδωσε, υπό την ιδιότητά του ως κύριου διατάκτη, το υπ' αριθ. 7010000523 χρεωστικό σημείωμα, διατάσσοντας την ανάκτηση του ποσού των 78 838,21 ευρώ από τον TC και καλώντας τον να καταβάλει το εν λόγω ποσό το αργότερο έως τις 30 Μαΐου 2021 (στο εξής: χρεωστικό σημείωμα). Την ίδια ημερομηνία ο γενικός διευθυντής οικονομικών κοινοποίησε στον TC την επίμαχη απόφαση και το χρεωστικό σημείωμα.

Β. Η ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ασκηθείσα προσφυγή ακυρώσεως και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

35. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 24 Μαΐου 2021, ο TC άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίμαχης απόφασης και του χρεωστικού σημειώματος.

1. Επί της μερικής κατάργησης της δίκης

36. Επισημαίνεται προκαταρκτικώς ότι από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση [9] προκύπτει ότι, κατόπιν ελέγχου που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, το Κοινοβούλιο διαπίστωσε ότι, τον Μάρτιο του 2016, είχε αποφασίσει την αναστολή της καταβολής της αμοιβής και των εξόδων ταξιδίου του A από 1ης Απριλίου 2016. Ως εκ τούτου, στις 8 Νοεμβρίου 2022, ο Γενικός Γραμματέας του Κοινοβουλίου αποφάσισε να ανακαλέσει την επίμαχη απόφαση εξαρχής όσον αφορά ποσό 28 083,67 ευρώ. Κατόπιν της απόφασης αυτής εκδόθηκε πιστωτικό σημείωμα.

37. Ως εκ τούτου, κατόπιν αιτήματος του Κοινοβουλίου και μετά την εξέταση των παρατηρήσεων του TC, το Γενικό Δικαστήριο απεφάνθη ότι, κατά το προεκτεθέν μέτρο, η προσφυγή κατέστη άνευ αντικειμένου και ότι παρήλκε η έκδοση απόφασης επί της νομιμότητας της επίμαχης απόφασης και του χρεωστικού σημειώματος [10].

2. Επί των λοιπών αιτημάτων της προσφυγής ακυρώσεως

38. Όσον αφορά την προσφυγή ακυρώσεως κατά τα λοιπά, ο TC, προσφεύγων σε πρώτο βαθμό, προέβαλε πέντε λόγους ακυρώσεως, εκ των οποίων ο δεύτερος, ο οποίος είναι ο μόνος κρίσιμος λόγος στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως [11], ερείδετο στο δικαίωμα ακρόασης, στο δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο και στην υποχρέωση αιτιολόγησης, όπως προβλέπονται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη.

39. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο, αφού υπενθύμισε τους κανόνες σχετικά με την ανάληψη των εξόδων βουλευτικής επικουρίας και την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων προς τον σκοπό αυτό ποσών [12], επισήμανε ότι το Κοινοβούλιο είχε διαβιβάσει στον TC μέρος μόνον των ζητηθέντων από αυτόν εγγράφων [13], ήτοι i) τα πρακτικά της διαδικασίας διευθέτησης μεταξύ του TC και του A στη λιθουανική γλώσσα [14] και ii) τα έγγραφα σχετικά με την καταγγελία της σύμβασης του A [15].

40. Αντιθέτως, οι αιτήσεις που αφορούσαν τις λοιπές κατηγορίες εγγράφων απορρίφθηκαν με την επιστολή της 8ης Ιανουαρίου 2021 [16]. Ειδικότερα, η εν λόγω απόρριψη αφορούσε i) το αντίγραφο «όλων των ηλεκτρονικών μηνυμάτων των ετών 2015, 2016 και 2019», που μνημονεύονταν στο ηλεκτρονικό μήνυμα του TC της 22ας Σεπτεμβρίου 2020, ii) το αντίγραφο της αλληλογραφίας του TC με τους εκπροσώπους του Κοινοβουλίου σχετικά με την εργασία του A, iii) την πλήρη δικογραφία της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση L κατά Κοινοβουλίου (T-59/17, EU:T:2019:140) και iv) τον ατομικό φάκελο του A στο Κοινοβούλιο [17].

[9] Σκέψεις 27 και 28 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[10] Σκέψεις 32 και 36 έως 42, καθώς και σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[11] Οι λοιποί λόγοι ακυρώσεως αφορούσαν, κατ' ουσίαν, παραβίαση της αρχής της ευλόγου προθεσμίας, η οποία κατοχυρώνεται από το άρθρο 41, παράγραφος 1, του Χάρτη, πλάνη εκτιμήσεως των στοιχείων που προσκόμισε ο TC για να αποδείξει την εκ μέρους του A άσκηση των καθηκόντων του ως κοινοβουλευτικού βοηθού και παράβαση της υποχρέωσης αιτιολόγησης όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους του προς ανάκτηση ποσού.

[12] Σκέψεις 45 έως 53 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[13] Σκέψεις 87 και 88 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[14] Βλ. σημείο 32 των παρουσών προτάσεων.

[15] Βλ. σημείο 26 των παρουσών προτάσεων.

[16] Αντιθέτως προς όσα υποστήριξε το Κοινοβούλιο, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε τα επιχειρήματα του TC σχετικά με την επιστολή της 8ης Ιανουαρίου 2021 παραδεκτά. Βλ. σκέψεις 73 έως 80 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[17] Βλ. σημεία 23, 25 και 28 των παρουσών προτάσεων.

41. Συναφώς, με τις σκέψεις 90 και 91 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, όταν ένας βουλευτής καλείται να αποδείξει στο Κοινοβούλιο ότι ένας διαπιστευμένος κοινοβουλευτικός βοηθός εργάστηκε για αυτόν σε συνάρτηση με την άσκηση των κοινοβουλευτικών καθηκόντων του, ο βουλευτής αυτός μπορεί, δυνάμει του δικαιώματος ακρόασης, να ζητήσει από το οικείο θεσμικό όργανο να του κοινοποιήσει τα στοιχεία που έχει στην διάθεσή του και τα οποία φαίνονται κρίσιμα. Στην περίπτωση αυτή, όταν υποβάλλεται στο Κοινοβούλιο τέτοια αίτηση, το Κοινοβούλιο δεν μπορεί να αρνηθεί να παράσχει τα ζητούμενα δεδομένα χωρίς να προσβάλει το δικαίωμα ακρόασης, εκτός αν στηρίξει την άρνηση αυτή σε λόγους που μπορούν να θεωρηθούν δικαιολογημένοι υπό το πρίσμα, αφενός, των περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης και, αφετέρου, των εφαρμοστέων κανόνων.

42. Κατόπιν αξιολόγησης των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης, το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι λόγοι που επικαλέστηκε το Κοινοβούλιο στην επιστολή της 8ης Ιανουαρίου 2021, με την οποία αρνήθηκε στον TC την πρόσβαση στις κατηγορίες εγγράφων που εκτίθενται στο σημείο 40 των παρουσών προτάσεων, ήταν αβάσιμοι ή ανεπαρκείς. Επιπλέον, δεδομένου ότι το Κοινοβούλιο δεν αιτιολόγησε προσηκόντως την άρνησή του να κοινοποιήσει στον TC τα έγγραφα τα οποία, κατά την άποψη του Γενικού Δικαστηρίου, ήταν ικανά να του παράσχουν τη δυνατότητα να ασκήσει λυσιτελώς και αποτελεσματικώς το δικαίωμά του ακρόασης, δεν μπορούσε να αποκλειστεί ότι ο TC στερήθηκε τη δυνατότητα να οργανώσει καλύτερα την άμυνά του στο πλαίσιο της διαδικασίας που κινήθηκε εναντίον του για την ανάκτηση των ποσών που καταβλήθηκαν ως έξοδα βουλευτικής επικουρίας [18].

43. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως κατά το μέρος που αφορούσε προσβολή του δικαιώματος ακρόασης. Χωρίς να εξετάσει τους λοιπούς λόγους ακυρώσεως και τα λοιπά επιχειρήματα που προέβαλε ο TC, το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε, επίσης, την επίμαχη απόφαση και το χρεωστικό σημείωμα κατά το μέρος που αφορούσαν την αμοιβή, τις κοινωνικές δαπάνες και τα έξοδα ταξιδίου για την απασχόληση του A κατά το χρονικό διάστημα από τις 22 Μαΐου 2015 έως τις 31 Μαρτίου 2016, για ποσό 50 754,54 ευρώ [19].

IV. Τα αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

44. Με την αίτηση αναιρέσεως που κατέθεσε στις 17 Αυγούστου 2023 το Κοινοβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

– να αποφανθεί οριστικώς επί της υποβληθείσας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαφοράς, δεχόμενο τα πρωτοδίκως υποβληθέντα αιτήματά του,

– να καταδικάσει τον TC στα δικαστικά έξοδα τόσο της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου όσο και της αναιρετικής διαδικασίας,

45. Ο TC ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει το Κοινοβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

46. Η επ’ ακροατηρίου συζήτηση διεξήχθη στις 28 Νοεμβρίου 2024.

[18] Σκέψεις 130 και 131 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[19] Σκέψεις 132 και 133 καθώς και σημείο 2 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

V. Εκτίμηση

47. Προς στήριξη της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, το Κοινοβούλιο προβάλλει πέντε λόγους:

– με τον πρώτο λόγο προσάπτεται στο Γενικό Δικαστήριο παράλειψη να εκτιμήσει ορθώς το αντικείμενο της διαφοράς που ήχθη ενώπιόν του και τον προπαρασκευαστικό χαρακτήρα της επιστολής της 8ης Ιανουαρίου 2021, προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως και μη τήρηση της πάγιας νομολογίας σχετικά με τις συνέπειες των παρατυπιών επί ενός διαδικαστικού εγγράφου·

– ο δεύτερος, ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αφορούν τις κρίσεις του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά αντιστοίχως: i) τα ηλεκτρονικά μηνύματα του TC των ετών 2015, 2016 και 2019 και την αλληλογραφία του με τις υπηρεσίες του Κοινοβουλίου σχετικά με την εργασία του A, ii) τον ατομικό φάκελο του A, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης του δελτίου πρόσβασής του στο Κοινοβούλιο, και iii) την πλήρη δικογραφία της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση L κατά Κοινοβουλίου (T-59/17, EU:T:2019:140).

– ο πέμπτος λόγος αφορά την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου ότι ο TC μπορούσε να ζητήσει, δυνάμει και μόνον του δικαιώματος ακρόασης, την κοινοποίηση από το Κοινοβούλιο των αναγκαίων στοιχείων ώστε να μπορέσει να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του.

48. Στο μέτρο που με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως αμφισβητείται η αναγνωρισθείσα από το Γενικό Δικαστήριο έκταση εφαρμογής του δικαιώματος ακρόασης στο πλαίσιο διαδικασίας ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων εξόδων βουλευτικής επικουρίας, θα αρχίσω την εκτίμησή μου με την εξέταση του λόγου αυτού.

49. Η εν λόγω έκταση εφαρμογής αποτελεί ακριβώς την παραδοχή στην οποία το Γενικό Δικαστήριο στήριξε, στη συνέχεια, την ανάλυσή του σχετικά με τη νομιμότητα της άρνησης του Κοινοβουλίου να κοινοποιήσει τα στοιχεία που ζήτησε ο TC, βάσει της οποίας στη συνέχεια δικαιολόγησε την εκτίμησή του.

50. Επιπλέον, δεδομένου ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως αφορά κυρίως τη συνεκτικότητα της συλλογιστικής του Γενικού Δικαστηρίου κατά την εκτίμηση της εν λόγω έκτασης εφαρμογής σε πρώτο βαθμό –ιδίως όσον αφορά τη μη ανάλυση της κρισιμότητας των στοιχείων που ζητήθηκαν για την άμυνα του TC–, θα αναλύσω τον λόγο αυτόν από κοινού με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως.

51. Τέλος, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, σε περίπτωση που από την εξέταση του πρώτου και του πέμπτου λόγου αναιρέσεως του Κοινοβουλίου προκύψει ότι οι λόγοι αυτοί είναι βάσιμοι, θα παρέλκει, κατ' αρχήν, η εκ μέρους του Δικαστηρίου εξέταση των λοιπών λόγων αναιρέσεως. Κατά συνέπεια, η εκτίμησή μου επί του δευτέρου, του τρίτου και του τετάρτου λόγου αναιρέσεως θα εκτεθεί επικουρικώς.

A. Επί του πρώτου και του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

52. Με τον πρώτο και τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, το Κοινοβούλιο αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, τις κρίσεις τις οποίες διατύπωσε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 90 και 91 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

53. Ειδικότερα, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, χωρίς να παραθέσει ειδική αιτιολογία, ότι το δικαίωμα ακρόασης, που κατοχυρώνεται από το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του Χάρτη, παρέχει στους βουλευτές του Κοινοβουλίου τη δυνατότητα να ζητούν από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης την κοινοποίηση κάθε στοιχείου που φαίνεται να είναι κρίσιμο για την απόδειξη της προσήκουσας χρήσης των εξόδων κοινοβουλευτικής επικουρίας. Κατά την άποψη του Κοινοβουλίου, τέτοιο δικαίωμα δεν ερείδεται στο γράμμα της εν λόγω διάταξης ή στη νομολογία των δικαστηρίων της Ένωσης. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο επισημαίνει ότι το δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο, που προβλέπεται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του Χάρτη, καθορίζει ήδη τα μέσα που παρέχουν στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να αποκτά πρόσβαση σε όλα τα κρίσιμα στοιχεία μέσω διοικητικής διαδικασίας. Δεν υφίσταται κενό δικαίου μεταξύ του δικαιώματος ακρόασης και του δικαιώματος πρόσβασης στο φάκελο, το οποίο θα έπρεπε να καλυφθεί μέσω ερμηνείας. Τέλος, το Κοινοβούλιο προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι εκτίμησε κατά τρόπο μη συνεκτικό την έκταση εφαρμογής του δικαιώματος ακρόασης, όπως αυτή προσδιορίζεται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, παραλείποντας, ειδικότερα, να κρίνει, στην αρχή της εκτίμησής του, κατά πόσον οι ζητηθείσες από τον ΤΟ κατηγορίες εγγράφων φαίνονταν να είναι κρίσιμες για τον ίδιο στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάκτησης.

54. Ο ΤΟ αμφισβητεί τα επιχειρήματα του Κοινοβουλίου. Επισημαίνει ότι ούτε με την επιστολή της 8ης Ιανουαρίου 2021 ούτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου το Κοινοβούλιο αμφισβήτησε το δικαίωμά του στη λήψη στοιχείων στο πλαίσιο μιας διαδικασίας ανάκτησης. Επομένως, κατά τον ΤΟ, με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, το Κοινοβούλιο δικαιολογεί την άρνησή του να του παράσχει τα εν λόγω στοιχεία με νέα επιχειρήματα, επί των οποίων το Γενικό Δικαστήριο δεν είχε την ευκαιρία να αποφανθεί και τα οποία, ως εκ τούτου, πρέπει να κριθούν απαράδεκτα. Επιπλέον, ο ΤΟ επισημαίνει ότι το δικαίωμα λήψης στοιχείων από το Κοινοβούλιο στο πλαίσιο διαδικασίας ανάκτησης εντάσσεται στο γενικότερο δικαίωμα χρηστής διοίκησης, το οποίο κατοχυρώνεται από το άρθρο 41 του Χάρτη και το οποίο δεν τηρήθηκε από το Κοινοβούλιο.

55. Το άρθρο 41 του Χάρτη, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα χρηστής διοίκησης», προβλέπει στην παράγραφο 1 ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεών του από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης. Επιπλέον, η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου ορίζει ότι το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει α) το δικαίωμα κάθε προσώπου σε προηγούμενη ακρόαση πριν να ληφθεί ατομικό μέτρο εις βάρος του και β) το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει πρόσβαση στον φάκελό του, τηρουμένων των νομίμων συμφερόντων της εμπιστευτικότητας και του επαγγελματικού και επιχειρηματικού απορρήτου.

56. Όσον αφορά το δικαίωμα ακρόασης, από το γράμμα του άρθρου 41, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του Χάρτη προκύπτει ότι το δικαίωμα αυτό εγγυάται σε όλους τη δυνατότητα να γνωστοποιούν λυσιτελώς την άποψή τους κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και πριν από την έκδοση οποιασδήποτε απόφασης που θα μπορούσε να επηρεάσει δυσμενώς τα συμφέροντά τους[20]. Εφαρμόζεται ακόμη και όταν η εφαρμοστέα ρύθμιση δεν προβλέπει ρητώς την τήρηση μιας τέτοιας διατύπωσης[21] και έχει ως κύριο σκοπό, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, να παράσχει στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να προσκομίσει στοιχεία που να συνηγορούν υπέρ της λήψης, της μη λήψης ή της πρόσδοσης συγκεκριμένου περιεχομένου στην

[20] Πρβλ. απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2024, Agentsia «Patna infrastruktura» (Ευρωπαϊκή χρηματοδότηση οδικών υποδομών) (C-471/22, EU:C:2024:99, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[21] Πρβλ. απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2023, MG κατά ΕΤΕπ (C-173/22 P, EU:C:2023:932, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

απόφαση [22]. Παρέχει επίσης στην αρμόδια αρχή τη δυνατότητα να λάβει υπόψη όλα τα στοιχεία που ασκούν επιρροή κατά την έκδοση της απόφασης με την οποία περατώνεται διαδικασία ενώπιον της διοίκησης της Ένωσης [23].

57. Το δε άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του Χάρτη προβλέπει δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο, το οποίο συνδέεται με το δικαίωμα ενός προσώπου στην αμερόληπτη και δίκαιη εξέταση των υποθέσεών του από τη διοίκηση [24]. Αφορά πρόσωπα σε βάρος των οποίων έχει κινηθεί διαδικασία και συνεπάγεται ότι το οικείο θεσμικό όργανο οφείλει να παρέχει στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να εξετάζει το σύνολο των εγγράφων που περιλαμβάνονται στον φάκελο έρευνας και τα οποία ενδέχεται να είναι κρίσιμα για την άμυνά του, διευκολύνοντας την κατανόηση των αποδεικτικών στοιχείων επί των οποίων πρόκειται να βασιστεί η απόφαση. Η πρόσβαση στον φάκελο πρέπει επίσης να παρέχει στα πρόσωπα αυτά τη δυνατότητα να γνωρίζουν το σκεπτικό στο οποίο στηρίζεται η εν λόγω διαδικασία, διευκολύνοντάς τα κατ' αυτόν τον τρόπο στο να προβάλουν αντεπιχειρήματα στο πλαίσιο της άσκησης του δικαιώματος ακρόασης [25].

58. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τόσο το δικαίωμα ακρόασης όσο και το δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο αποτελούν απόρροια του θεμελιώδους δικαιώματος άμυνας στις διοικητικές διαδικασίες, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της έννομης τάξης της Ένωσης [26].

59. Στην υπό κρίση υπόθεση προτείνω στο Δικαστήριο, πρώτον, να απορρίψει το επιχείρημα του TC ότι, δεδομένου ότι το Κοινοβούλιο δεν αμφισβήτησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου το δικαίωμά του για λήψη στοιχείων στο πλαίσιο διαδικασίας ανάκτησης, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να κριθεί απαράδεκτος. Συναφώς, αρκεί η επισήμανση ότι το κύριο ζήτημα που εξετάστηκε από το Γενικό Δικαστήριο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ήταν αν ο TC ορθώς ισχυρίστηκε ότι το Κοινοβούλιο κακώς αρνήθηκε να κοινοποιήσει τα ζητηθέντα από τον ίδιο στοιχεία κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που διεξήχθη κατ' εφαρμογήν του άρθρου 68 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος. Προς τούτο, το Γενικό Δικαστήριο καθόρισε, κατ' αρχάς και πρωτίστως, το νομικό κριτήριο για την εκτίμηση της νομιμότητας της απόφασης του Κοινοβουλίου. Επομένως, το Κοινοβούλιο έχει τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, να αμφισβητήσει το κριτήριο αυτό και να υποστηρίξει, ως εκ τούτου, ότι η εν λόγω απόφαση ενέχει πλάνη περί το δίκαιο, την οποία το Δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει εν προκειμένω.

60. Δεύτερον, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η κρίση την οποία διατύπωσε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 90 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, με την οποία αναγνώρισε στους βουλευτές δικαίωμα πρόσβασης στα κρίσιμα στοιχεία στο πλαίσιο των διαδικασιών ανάκτησης, βασίζεται στο δικαίωμα ακρόασης, όπως αυτό προβλέπεται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη. Τούτο επιβεβαιώνεται, περαιτέρω, από τις σκέψεις 131 και 132 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στις οποίες το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε τον λόγο ακυρώσεως που προέβαλε ο προσφεύγων «κατά το μέρος που αφορ[ούσε] προσβολή του [εν λόγω] δικαιώματος».

[22] Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, C (Δικαστικοί διαχειριστές και εκκαθαριστές) (C-696/22, EU:C:2024:499, σκέψη 108 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ. επίσης απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2012, Συμβούλιο και Επιτροπή κατά Interpipe Niko Tube και Interpipe NTRP (C-191/09 P και C-200/09 P, EU:C:2012:78, σκέψη 76).

[23] Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, C (Δικαστικοί διαχειριστές και εκκαθαριστές) (C-696/22, EU:C:2024:499, σκέψη 108 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[24] Απόφαση της 22ας Μαρτίου 2023, Satabank κατά ΕΚΤ (T-72/20, EU:T:2023:149, σκέψη 80), η οποία καθιερώνει μια νομολογία την οποία το Δικαστήριο θα μπορούσε εύκολα να υιοθετήσει.

[25] Peers, S., Hervey, T., Kenner, J., και Ward, A. (επιμ.), *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, Hart Publishing, Οξφόρδη, 2021, «Article 41», σ. 1125 έως 1152.

[26] Πρβλ. αποφάσεις της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Prequ' Italia (C-276/16, EU:C:2017:1010, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και της 30ής Νοεμβρίου 2023, Sistem ecologica κατά Επιτροπής (C-787/22 P, EU:C:2023:940, σκέψη 150 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

61. Υπό το πρίσμα αυτό, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο, όπως υποστηρίζει το Κοινοβούλιο, ότι δημιούργησε ένα «νέο δικαίωμα πρόσβασης σε στοιχεία». Συγκεκριμένα, η συλλογιστική στην οποία στηρίζεται η κρίση του Γενικού Δικαστηρίου είναι ότι, ελλείψει κοινοποίησης των ζητηθέντων στοιχείων τα οποία, κατά την άποψη του Γενικού Δικαστηρίου, μπορούσαν να παράσχουν στον βουλευτή τη δυνατότητα να ασκήσει λυσιτελώς και αποτελεσματικώς το δικαίωμά του ακρόασης, δεν μπορούσε να αποκλειστεί ότι ο βουλευτής αυτός στερήθηκε τη δυνατότητα να οργανώσει καλύτερα την άμυνά του. Η εν λόγω συλλογιστική συνάδει με τον τρόπο με τον οποίο το Δικαστήριο έχει αναπτύξει το δικαίωμα ακρόασης στη νομολογία του ως εντασσόμενο στο γενικότερο δικαίωμα άμυνας στις διοικητικές διαδικασίες. Επομένως, το εν λόγω επιχείρημα του Κοινοβουλίου πρέπει να απορριφθεί.

62. Τούτων λεχθέντων, το κύριο ζήτημα που εγείρεται στην υπό κρίση υπόθεση είναι αν το δικαίωμα ακρόασης, όπως κατοχυρώνεται από το άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη, υποχρεώνει το Κοινοβούλιο να κοινοποιεί *κάθε* στοιχείο που ζητείται από έναν βουλευτή και το οποίο φαίνεται κρίσιμο στο πλαίσιο διαδικασίας ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων εξόδων βουλευτικής επικουρίας, εκτός αν μπορεί να προβάλει προσήκουσα αιτιολόγηση.

63. Επισημαίνω, προκαταρκτικώς, ότι, όπως προκύπτει από τα σημεία 56 και 57 των παρουσών προτάσεων, το δικαίωμα ακρόασης παρέχει στα πρόσωπα τη δυνατότητα να διατυπώνουν την άποψή τους επί του περιεχομένου της απόφασης την οποία η διοικητική αρχή της Ένωσης προτίθεται να εκδώσει στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας. Η άποψη αυτή μπορεί να συνίσταται ακόμη και σε πρόταση μη έκδοσης της επίμαχης απόφασης. Σε κάθε περίπτωση, η άποψη που εκφράζει ο ενδιαφερόμενος δεν πρέπει να βασίζεται σε αφηρημένα στοιχεία, αλλά στα συγκεκριμένα έγγραφα που περιέχονται στον φάκελο που αφορά τη συγκεκριμένη διαδικασία[27]. Επομένως, από εννοιολογικής απόψεως, το δικαίωμα ακρόασης και το δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο είναι στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους, συμπέρασμα το οποίο επιρρωννύεται από την οικονομία του άρθρου 41, παράγραφος 2, του Χάρτη και από τη νομολογία του Δικαστηρίου που ερμηνεύει την εν λόγω διάταξη.

64. Επομένως, για την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος ακρόασης, πρέπει να παρέχεται πρόσβαση στα έγγραφα που συγκεντρώθηκαν κατά τα διάφορα στάδια της διοικητικής διαδικασίας και που περιλήφθηκαν στον φάκελο[28]. Συνεπώς, προσβολή του δικαιώματος ακρόασης μπορεί να στοιχειοθετηθεί μόνον σε περίπτωση άρνησης παροχής πρόσβασης στα έγγραφα που περιέχονται στον εν λόγω φάκελο, υπό την προϋπόθεση, βεβαίως, ότι γίνονται σεβαστά τα νόμιμα συμφέροντα της εμπιστευτικότητας και του επαγγελματικού και επιχειρηματικού απορρήτου, όπως απαιτεί το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του Χάρτη.

65. Συναφώς, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύεται η έννοια του φακέλου μιας διοικητικής διαδικασίας εξαρτάται από το βάρος απόδειξης που ισχύει ειδικά για την εν λόγω διαδικασία. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας επιβολής διοικητικών κυρώσεων, ο φάκελος θα αποτελείται κατ' ουσίαν από τα στοιχεία που θέτουν σε κίνηση τη διαδικασία αυτή και από τα έγγραφα που συγκέντρωσε η αρμόδια αρχή μετά την έρευνα που διεξήγαγε η ίδια, δεδομένου ότι η εν λόγω αρχή φέρει το βάρος της απόδειξης της ύπαρξης

[27] Όταν το προβλέπει ειδικός κανόνας, το δικαίωμα ακρόασης αφορά επίσης την έκθεση αιτιάσεων που κοινοποιείται από τη διοίκηση, όπως συμβαίνει, ενδεικτικά, στις διαδικασίες που αφορούν το δίκαιο ανταγωνισμού. Βλ. άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της συνθήκης (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1).

[28] Όπως επισημαίνεται κατωτέρω, τούτο ενδέχεται να απαιτεί ορισμένης μορφής συμμετοχή του οικείου θεσμικού οργάνου της Ένωσης, εν προκειμένω του Κοινοβουλίου.

παράβασης στην τελική απόφασή της[29]. Κατά γενικό κανόνα, η πρόσβαση στον φάκελο περιλαμβάνει την πρόσβαση τόσο σε ενοχοποιητικά όσο και σε απαλλακτικά αποδεικτικά στοιχεία[30].

66. Αντιθέτως, στις διαδικασίες ανάκτησης, που προβλέπονται στο άρθρο 68 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος, το βάρος απόδειξης μετατίθεται στους βουλευτές. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, όπως ορθώς παρατίθεται στη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, εναπόκειται στους βουλευτές, οι οποίοι ζητούν από το Κοινοβούλιο να αναλάβει την οικονομική ευθύνη για τα έξοδα επικουρίας του προσωπικού, να αποδεικνύουν το υποστατό των εν λόγω εξόδων, τη χρησιμοποίησή τους για την αναγκαία επικουρία και την άμεση σύνδεσή τους με την άσκηση των κοινοβουλευτικών καθηκόντων[31]. Ειδικότερα, ο οικείος βουλευτής οφείλει, απαντώντας σε σχετική αίτηση της αρμόδιας αρχής του Κοινοβουλίου, να προσκομίζει όλα τα στοιχεία τα οποία έχει στη διάθεσή του και από τα οποία μπορεί να αποδειχθεί το υποστατό της εργασίας που εκτέλεσε ο βοηθός του καθώς και η σύνδεση μεταξύ της εργασίας αυτής και της άσκησης των κοινοβουλευτικών καθηκόντων του[32].

67. Συνεπώς, όπως επιβεβαίωσε το Κοινοβούλιο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση χωρίς τούτο να αμφισβητηθεί από τον προσφεύγοντα, ο διοικητικός φάκελος που αφορά τη διαδικασία ανάκτησης των εξόδων βουλευτικής επικουρίας θα αποτελείται, πέραν των στοιχείων που θέτουν σε κίνηση τη διαδικασία, κυρίως από τις παρατηρήσεις που έχει υποβάλει ο ενδιαφερόμενος βουλευτής και από τα αποδεικτικά στοιχεία που αυτός έχει προσκομίσει. Πρέπει επίσης να περιέχει κάθε συμπληρωματικό στοιχείο στο οποίο το Κοινοβούλιο βασίζει, με δική του πρωτοβουλία, την τελική του απόφαση. Στην πρώτη περίπτωση, δεδομένου ότι ο βουλευτής αποτελεί την πηγή της εν λόγω τεκμηρίωσης, θα έχει εκ των πραγμάτων πρόσβαση σε αυτή. Στη δεύτερη περίπτωση, το Κοινοβούλιο θα οφείλει να συμπεριλάβει το εν λόγω έγγραφο στον φάκελο, με την επιφύλαξη των περιορισμών της εμπιστευτικότητας και του επιχειρηματικού απορρήτου που προβλέπονται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο β', του Χάρτη. Υπενθυμίζεται ότι κανένα από τα επίμαχα στην υπό κρίση υπόθεση στοιχεία δεν αφορούσε οιαδήποτε από τις ανωτέρω κατηγορίες εγγράφων.

68. Υπάρχει, ασφαλώς, μια επιπλέον κατηγορία εγγράφων, των οποίων τη συμπερίληψη στον φάκελο μπορεί να απαιτήσει ένας βουλευτής και η οποία αποτελεί την κατηγορία στην οποία οφείλεται η διαφωνία μεταξύ των διαδίκων της υπό κρίση υπόθεσης. Πρόκειται για τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία μπορεί να χρειάζεται ένας βουλευτής για να αποδείξει το υποστατό της εργασίας που παρασχέθηκε από τον κοινοβουλευτικό βοηθό του και τη σύνδεση μεταξύ της εργασίας αυτής και της άσκησης των κοινοβουλευτικών καθηκόντων του, και τα οποία όμως παραμένουν στην κατοχή του Κοινοβουλίου ή άλλου θεσμικού ή άλλου οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης.

69. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί εκ προοιμίου ότι, ακόμη και σε μια τέτοια περίπτωση, ο βουλευτής εξακολουθεί να υπέχει, βάσει του βάρους απόδειξης που φέρει, την υποχρέωση να δικαιολογεί τα έξοδα βουλευτικής επικουρίας στα οποία έχει υποβληθεί. Τούτο σημαίνει ότι ο εν λόγω βουλευτής εξακολουθεί να οφείλει, όταν του ζητείται από το Κοινοβούλιο, να διευκρινίζει τις διάφορες εργασίες τις οποίες εκτέλεσε ο βοηθός του στο πλαίσιο της άσκησης των δικών του

[29] Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2024, Servier κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-201/19 P, EU:C:2024:552, σκέψη 126).

[30] Βλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2011, Solvay κατά Επιτροπής (C-109/10 P, EU:C:2011:686, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[31] Βλ. διατάξεις της 21ης Μαρτίου 2019, Gollnisch κατά Κοινοβουλίου (C-330/18 P, EU:C:2019:240, σκέψη 63), και της 28ης Νοεμβρίου 2018, Le Pen κατά Κοινοβουλίου (C-303/18 P, EU:C:2018:962, σκέψη 63).

[32] Βλ. διατάξεις της 21ης Μαρτίου 2019, Gollnisch κατά Κοινοβουλίου (C-330/18 P, EU:C:2019:240, σκέψεις 64 και 88), και της 21ης Μαΐου 2019, Le Pen κατά Κοινοβουλίου (C-525/18 P, EU:C:2019:435, σκέψεις 37 και 82 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

κοινοβουλευτικών καθηκόντων. Εντούτοις, ο βουλευτής αυτός μπορεί να τεκμηριώνει τους ισχυρισμούς του παραπέμποντας στα αποδεικτικά στοιχεία που έχει στην κατοχή του το Κοινοβούλιο ή στα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία το εν λόγω θεσμικό όργανο μπορεί να ζητήσει από άλλο θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμό της Ένωσης.

70. Η βασική απαίτηση προς τον σκοπό αυτόν είναι ο βουλευτής να αναφέρει, με επαρκή ακρίβεια, τα συγκεκριμένα στοιχεία στα οποία αναφέρεται και τους λόγους για τους οποίους τα στοιχεία αυτά είναι ικανά να αποδείξουν ότι τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε ο κοινοβουλευτικός βοηθός χρησιμοποιήθηκαν πράγματι για την επικουρία του και ότι συνδέονταν άμεσα με την άσκηση των κοινοβουλευτικών καθηκόντων («άσκηση της βουλευτικής εντολής») του. Η απαίτηση αυτή δεν πληρούται όταν ο βουλευτής απλώς αναφέρει ότι τα κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία περιλαμβάνονται σε ευρείες και γενικές κατηγορίες εγγράφων, όπως, για παράδειγμα, σε όλα τα ηλεκτρονικά μηνύματα που έχουν αποσταλεί εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος ετών ή σε ολόκληρο τον ατομικό φάκελο του οικείου βοηθού, χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις.

71. Το δε Κοινοβούλιο, όπως το ίδιο παραδέχθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οφείλει να περιλαμβάνει τα εν λόγω στοιχεία στον φάκελο, ενεργώντας κατά τρόπο αμερόληπτο και δίκαιο, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που υπέχει από την αρχή της χρηστής διοίκησης[33]. Υπό την επιφύλαξη των περιορισμών που προβλέπονται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη, το Κοινοβούλιο οφείλει επίσης να παρέχει πρόσβαση στα εν λόγω στοιχεία, ιδίως όταν, κατά το πέρας της εκτίμησής τους, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλείται ο βουλευτής δεν αποδεικνύουν το υποστατό της εργασίας του κοινοβουλευτικού βοηθού του ούτε τη σύνδεση της εργασίας αυτής με την άσκηση των κοινοβουλευτικών καθηκόντων του[34].

72. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, επισημαίνω ότι η διαπίστωση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 90 και 91 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης δεν συνάδει με την ερμηνεία του άρθρου 41, παράγραφος 2, του Χάρτη την οποία προτείνω στα προηγούμενα σημεία των παρουσών προτάσεων, ιδίως όσον αφορά τις διαδικασίες ανάκτησης που κινούνται δυνάμει του άρθρου 68 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος. Κατά τη γνώμη μου, το Γενικό Δικαστήριο διεύρυνε εσφαλμένα την έκταση εφαρμογής του δικαιώματος ακρόασης, χωρίς να λάβει δεόντως υπόψη το βάρος απόδειξης που φέρουν οι βουλευτές του Κοινοβουλίου στο πλαίσιο αυτού του είδους διαδικασίας. Συγκεκριμένα, υποχρέωσε το Κοινοβούλιο, χωρίς να υφίσταται προσήκουσα βάση, να παράσχει στον βουλευτή τον οποίο αφορούσε η εν λόγω διαδικασία κάθε στοιχείο το οποίο φαινόταν κρίσιμο για τη διατύπωση των παρατηρήσεών του, εκτός εάν το Κοινοβούλιο μπορούσε να επικαλεστεί λόγους που δικαιολογούσαν τη μη κοινοποίηση.

73. Για τους λόγους αυτούς, φρονώ ότι το Κοινοβούλιο ορθώς υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένα το άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη και ότι, στο πλαίσιο της πρωτοδίκως διενεργηθείσας εκτίμησης, το εν λόγω δικαστήριο έπρεπε αντιθέτως να έχει εξετάσει κατ' αρχάς το αν ο TC, προκειμένου να εκπληρώσει το βάρος απόδειξης που έφερε στο πλαίσιο της εις βάρος του κινηθείσας διαδικασίας ανάκτησης, είχε ζητήσει πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία τα οποία είχε προσδιορίσει με επαρκή ακρίβεια, και όχι σε ευρείες

[33] Βλ. νομολογία που μνημονεύεται στο σημείο 57 των παρουσών προτάσεων.

[34] Κατά τη γνώμη μου, ακόμη και όταν η εκτίμηση του Κοινοβουλίου επιβεβαιώνει τους ισχυρισμούς του βουλευτή, τα εν λόγω στοιχεία πρέπει να περιλαμβάνονται στον φάκελο, λαμβανομένου υπόψη ότι τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να προσκομιστούν ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης σε περίπτωση που η τελική απόφαση του Κοινοβουλίου προσβληθεί στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας και ότι τα εν λόγω στοιχεία θα καταστούν ενδεχομένως κρίσιμα στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.

κατηγορίες εγγράφων. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε στη συνέχεια να είχε εξετάσει συγκεκριμένα την εκ μέρους του Κοινοβουλίου εκτίμηση του ζητήματος αν τα στοιχεία αυτά αρκούσαν για να αποδειχθεί ότι τα έξοδα στα οποία είχε υποβληθεί ο TC χρησιμοποιήθηκαν για τον βοηθό του και ότι συνδέονταν άμεσα με την άσκηση των κοινοβουλευτικών καθηκόντων του. Στο μέτρο που το Γενικό Δικαστήριο δεν διενήργησε την εκτίμησή του κατ' αυτόν τον τρόπο, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει πλάνη περί το δίκαιο.

74. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι ο πρώτος και ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να γίνουν δεκτοί.

75. Στο σημείο αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ότι, βάσει του άρθρου 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν η αίτηση αναιρέσεως κριθεί βάσιμη, η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου αναιρείται. Εφόσον η διαφορά είναι ώριμη προς εκδίκαση, το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επ' αυτής. Μπορεί επίσης να την αναπέμψει στο Γενικό Δικαστήριο για να την κρίνει.

76. Δεδομένου ότι προτείνω στο Δικαστήριο να δεχθεί τον πρώτο και τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως που προέβαλε το Κοινοβούλιο, πρέπει, κατά συνέπεια, να αναιρεθούν τα σημεία 2 και 3 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης[35], χωρίς να είναι αναγκαία η εξέταση του δευτέρου, του τρίτου και του τετάρτου λόγου αναιρέσεως.

77. Συγκεκριμένα, στο μέτρο που οι τελευταίοι αυτοί λόγοι αναιρέσεως βάλλουν κατά της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμησης των αιτήσεων του TC για παροχή στοιχείων και στο μέτρο που η εκτίμηση αυτή βασίζεται στην εσφαλμένη παραδοχή που εκτίθεται στις σκέψεις 90 και 91 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η ανάλυση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο ακολούθως είναι ομοίως εσφαλμένη.

78. Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη του μεγάλου εύρους των κατηγοριών εγγράφων στις οποίες ο TC ζήτησε πρόσβαση, οι εν λόγω αιτήσεις δεν θα πληρούσαν, εν πάση περιπτώσει, την απαίτηση περί ειδικότητας, η οποία θα καθιστούσε δυνατή την ένταξή τους στον φάκελο, όπως αναλύθηκε στο σημείο 70 των παρουσών προτάσεων. Ως εκ τούτου, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει, στο πλαίσιο της παρούσας αναιρετικής διαδικασίας, τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως που προβλήθηκε πρωτοδίκως ως αβάσιμο.

79. Τέλος, στο μέτρο που ο προσφεύγων έχει προβάλει, προς στήριξη της προσφυγής ακυρώσεως που άσκησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου τρεις περαιτέρω λόγους ακυρώσεως οι οποίοι δεν εξετάστηκαν πρωτοδίκως, η διαφορά δεν είναι ώριμη προς εκδίκαση από το Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση όσον αφορά τους λόγους αυτούς. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί στο Γενικό Δικαστήριο όσον αφορά τους ως άνω λόγους ακυρώσεως και ότι το Δικαστήριο πρέπει να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.

[35] Το σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης δεν πρέπει να θιγεί από την αναίρεση, δεδομένου ότι το σημείο αυτό αφορά τη μη αμφισβητηθείσα από το Κοινοβούλιο κατάργηση της δίκης επί της προσφυγής ακυρώσεως κατά το μέρος που αυτή έβαλλε κατά της επίμαχης απόφασης και του χρεωστικού σημειώματος για το χρονικό διάστημα μεταξύ 1ης Απριλίου και 22ας Νοεμβρίου 2016.

Β. Επί του δευτέρου, του τρίτου και του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

80. Μολονότι το βάσιμο του πρώτου και του πέμπτου λόγου αναιρέσεως αρκεί αφ' εαυτού για να δικαιολογήσει την αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, θα εκθέσω εν συντομία τις απόψεις μου όσον αφορά τον δεύτερο, τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως τους οποίους προβάλλει το Κοινοβούλιο, δεδομένου ότι πρόκειται για συμπληρωματικούς λόγους οι οποίοι καταλήγουν, κατά τη γνώμη μου, στο ίδιο συμπέρασμα.

81. Προς τούτο, επισημαίνω ότι, με τους τρεις αυτούς λόγους αναιρέσεως, το Κοινοβούλιο αμφισβητεί την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με την άρνηση κοινοποίησης κάθε κατηγορίας στοιχείων που ζητήθηκε από τον TC κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάκτησης, ήτοι των εξής: i) όλων των ηλεκτρονικών μηνυμάτων του των ετών 2015, 2016 και 2019, ii) της αλληλογραφίας του με τις υπηρεσίες του Κοινοβουλίου σχετικά με την εργασία του Α, iii) του ατομικού φακέλου του Α, συμπεριλαμβανομένων των αρχείων που αφορούσαν το δελτίο πρόσβασης του Α στο Κοινοβούλιο, και iv) της δικογραφίας της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση L κατά Κοινοβουλίου (T-59/17, EU:T:2019:140). Δεδομένου ότι για ορισμένες από τις εν λόγω κατηγορίες το Γενικό Δικαστήριο διατύπωσε το ίδιο σκεπτικό, θα εξετάσω το βάσιμο του σκεπτικού αυτού ομαδοποιώντας τις εν λόγω κατηγορίες και υπενθυμίζοντας, κατ' αρχάς, τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

1. «Όλα τα ηλεκτρονικά μηνύματα», η ανταλλαγείσα αλληλογραφία και τα δεδομένα σχετικά με την κάρτα εισόδου του Α

82. Όσον αφορά την άρνηση κοινοποίησης «όλων των ηλεκτρονικών μηνυμάτων των ετών 2015, 2016 και 2019» και της αλληλογραφίας σχετικά με την εργασία του Α, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ότι το Κοινοβούλιο απέρριψε την αίτηση του TC κυρίως για τον λόγο ότι, σύμφωνα με την πολιτική του, τα ηλεκτρονικά μηνύματα διατηρούνταν μόνο για 90 ημέρες και, κατ' εξαίρεση, για ένα έτος[36]. Επίσης, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το Κοινοβούλιο είχε επισημάνει στον TC ότι οι παρεμβάσεις των υπαλλήλων ασφαλείας του Κοινοβουλίου δεν αποτελούσαν αντικείμενο επίσημης καταγραφής και ότι τα δεδομένα σχετικά με τις κάρτες εισόδου διατηρούνταν για μέγιστη περίοδο τεσσάρων μηνών[37].

83. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, κατ' ουσίαν, ότι, από τις αρχές του 2016, το Κοινοβούλιο είχε αντιληφθεί τις προστριβές μεταξύ του TC και του Α όσον αφορά το ζήτημα αν ο τελευταίος ασκούσε τις δραστηριότητές του τηρώντας τους κανόνες που διέπουν τη βουλευτική επικουρία. Κατά συνέπεια, το Κοινοβούλιο, από το χρονικό εκείνο σημείο, όφειλε να διασφαλίσει τη διατήρηση των ηλεκτρονικών μηνυμάτων τα οποία θα μπορούσαν να αποδείξουν την ακριβή φύση των δραστηριοτήτων του Α κατά τη διάρκεια της διαδικασίας απόλυσης[38], καθώς και των δεδομένων από το δελτίο πρόσβασης του Α κατά το ίδιο αυτό χρονικό διάστημα[39]. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε επίσης το επιχείρημα του Κοινοβουλίου ότι εναπόκειται στους βουλευτές να διατηρούν τα ηλεκτρονικά τους μηνύματα, δημιουργώντας ατομικούς φακέλους για την επ' αόριστον αρχειοθέτησή τους[40].

[36] Σκέψη 92 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[37] Σκέψη 106 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[38] Σκέψη 95 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[39] Σκέψεις 123 και 124 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[40] Σκέψεις 100 και 101 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

84. Το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου δεν πρέπει να γίνει δεκτό, κυρίως για τους ακόλουθους λόγους.

85. Κατ' αρχάς, το Κοινοβούλιο ορθώς, κατά τη γνώμη μου, υποστηρίζει ότι οι λόγοι που παρέθεσε το Γενικό Δικαστήριο ενδέχεται να παραβιάζουν την αρχή της ελεύθερης εντολής των βουλευτών, η οποία κατοχυρώνεται από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της εκλογικής πράξης και το άρθρο 2 του καθεστώτος των βουλευτών. Η εν λόγω αρχή, η οποία αποτελεί ένα από τα βασικά θεμέλια της ανεξαρτησίας των βουλευτών, αποκλείει κάθε επέμβαση, μεταξύ άλλων, εκ μέρους των υπηρεσιών του Κοινοβουλίου στην προστατευόμενη σφαίρα των εν λόγω βουλευτών.

86. Ωστόσο, η υποχρέωση της οποίας την ύπαρξη διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ωθεί προδήλως το Κοινοβούλιο να παρεμβαίνει στις σχέσεις μεταξύ βουλευτή και βοηθού του. Αν μη τι άλλο, προκειμένου να εκπληρώνει την εν λόγω υποχρέωση, το Κοινοβούλιο θα πρέπει να εξετάζει τη μεταξύ τους αλληλογραφία, ως αναγκαίο μέτρο για την εκτίμηση των στοιχείων που θα μπορούσαν ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν από τον βουλευτή στο πλαίσιο διαδικασίας ανάκτησης. Η ανωτέρω επισήμανση ισχύει ομοίως και για την έτερη υποχρέωση την οποία επέβαλε το Γενικό Δικαστήριο στο Κοινοβούλιο, ήτοι την υποχρέωση λήψης των αναγκαίων μέτρων για τη διατήρηση των δεδομένων από το δελτίο πρόσβασης ενός βοηθού.

87. Ασφαλώς, όπως υποστηρίζει ο TC, όλα τα ηλεκτρονικά μηνύματα που αποστέλλονται από βουλευτή φιλοξενούνται στους διακομιστές του εν λόγω θεσμικού οργάνου. Ωστόσο, από νομικής απόψεως, δεν ανήκουν στη σφαίρα του θεσμικού οργάνου, αλλά στη σφαίρα του βουλευτή, η οποία πρέπει να προστατεύεται από κάθε παρέμβαση των υπηρεσιών του Κοινοβουλίου. Συναφώς, είναι σημαντικό να υπενθυμιστεί ότι, όπως υποστήριξε και το Κοινοβούλιο, το άρθρο 4 του καθεστώτος των βουλευτών ορίζει σαφώς ότι τα έγγραφα και οι ηλεκτρονικές εγγραφές που έλαβε, συνέταξε ή απέστειλε βουλευτής δεν συνιστούν έγγραφα του Κοινοβουλίου, εκτός αν έχουν κατατεθεί σύμφωνα με τον κανονισμό του.

88. Εξάλλου, κατά τη γνώμη μου, είναι επίσης σαφές ότι, δεδομένου ότι το βάρος απόδειξης των αχρεωστήτως καταβληθέντων εξόδων βουλευτικής επικουρίας το φέρουν οι βουλευτές του Κοινοβουλίου[41], ο βουλευτής είναι εκείνος ο οποίος οφείλει να διατηρεί κάθε ηλεκτρονικό μήνυμα που έχει ανταλλάξει με τον βοηθό του ή με τις υπηρεσίες του Κοινοβουλίου, προκειμένου να το χρησιμοποιήσει στο πλαίσιο διαδικασίας ανάκτησης. Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία θα έθετε υπό αμφισβήτηση, όπως συμβαίνει κατά τη γνώμη μου στην περίπτωση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την πάγια νομολογία κατά την οποία το βάρος απόδειξης το φέρουν στην πραγματικότητα οι εν λόγω βουλευτές.

89. Τέλος, θα ήθελα να επισημάνω ότι, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι το δικαίωμα ακρόασης μπορεί να έχει την έννοια ότι περιλαμβάνει την υποχρέωση του Κοινοβουλίου να κοινοποιεί κάθε κρίσιμο στοιχείο που ζητείται από βουλευτή σε σχέση με διαδικασία ανάκτησης, εντούτοις, από τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α′ ή β′, του Χάρτη δεν συνάγεται ότι το Κοινοβούλιο έχει την υποχρέωση να καταρτίζει φάκελο πριν ακόμη κινηθεί η εν λόγω διαδικασία.

90. Συναφώς, αρκεί η επισήμανση ότι, στο πλαίσιο διαδικασίας ανάκτησης, το άρθρο 68 των μέτρων εφαρμογής του καθεστώτος είναι αυτό που καθορίζει την κίνηση της εν λόγω διαδικασίας, όταν ορισμένα στοιχεία δημιουργούν αμφιβολίες στο Κοινοβούλιο ως προς την

[41] Βλ., ειδικότερα, σημείο 66 των παρουσών προτάσεων, το οποίο παραπέμπει στη νομολογία που μνημονεύεται στη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

ορθή χρήση των εξόδων βουλευτικής επικουρίας. Στην περίπτωση της υπό κρίση υπόθεσης, το Κοινοβούλιο κίνησε διαδικασία ανάκτησης κατά του TC μόλις στις 8 Ιουνίου 2020, ήτοι σε χρόνο κατά τον οποίο δεν ήταν πλέον δυνατή η διατήρηση των ζητηθέντων μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και, ως εκ τούτου, τα μηνύματα αυτά δεν μπορούσαν να περιληφθούν στον φάκελο της εν λόγω διαδικασίας.

91. Από τις ανωτέρω εκτιμήσεις προκύπτει ότι, ανεξαρτήτως του αν τη νομική βάση της επιχειρηματολογίας του Κοινοβουλίου αποτελεί η αρχή της ελεύθερης εντολής, η αρχή του βάρους απόδειξης ή τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχεία α′ ή β′, του Χάρτη, το εν λόγω θεσμικό όργανο ορθώς υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι το εν λόγω όργανο όφειλε να διατηρήσει τα ηλεκτρονικά μηνύματα του TC των ετών 2015, 2016 και 2019, την αλληλογραφία με τις αρμόδιες κοινοβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με την εργασία του A και τα αρχεία σχετικά με την κάρτα εισόδου του A.

2. Ο ατομικός φάκελος του A και η δικογραφία της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση L κατά Κοινοβουλίου (T-59/17, EU:T:2019:140)

92. Όσον αφορά τον ατομικό φάκελο του A και τη δικογραφία της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση L κατά Κοινοβουλίου (T-59/17, EU:T:2019:140), το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, κατ' ουσίαν, ότι το Κοινοβούλιο δικαιολόγησε την άρνηση κοινοποίησης των εν λόγω στοιχείων με την αιτιολογία ότι η κοινοποίηση αυτή θα αντέβαινε στον κανονισμό 2018/1725 και στο άρθρο 26 του ΚΥΚ[42].

93. Κατά πρώτον, όσον αφορά τον κανονισμό 2018/1725, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, καθόσον τα στοιχεία που ζήτησε ο TC επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν για την άμυνά του στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάκτησης που κινήθηκε εις βάρος του, τα εν λόγω στοιχεία δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως εμπίπτοντα στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχεία α′ ή β′, του κανονισμού 2018/1725[43]. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι απόλυτο, αλλά πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τη λειτουργία του εντός της κοινωνίας και να σταθμίζεται, ως εκ τούτου, με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα[44]. Συνεπώς, το Κοινοβούλιο όφειλε να σταθμίσει, αφενός, το συμφέρον του A να μη διαβιβαστούν σε τρίτους τα δεδομένα που τον αφορούσαν και, αφετέρου, το συμφέρον του TC να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του λυσιτελώς και αποτελεσματικώς στο πλαίσιο της κινηθείσας εις βάρος του διαδικασίας ανάκτησης[45].

94. Κατά δεύτερον, όσον αφορά δε το άρθρο 26 του ΚΥΚ, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, στο μέτρο που ήταν αναγκαία για την άσκηση από τον TC του δικαιώματός του ακρόασης, ο εμπιστευτικός χαρακτήρας των εγγράφων στον φάκελο του A δεν μπορούσε να αντιταχθεί στον TC, ο οποίος ήταν εξάλλου ο συντάκτης ορισμένων εξ αυτών ως ιεραρχικώς προϊστάμενος του A[46]. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε ότι το Κοινοβούλιο, στηριζόμενο στο άρθρο 26 του

[42] Σκέψεις 105 και 126 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[43] Σκέψεις 110, 111 και 123 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[44] Σκέψεις 114, 115 και 116 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[45] Σκέψη 117 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

[46] Σκέψη 121 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

ΚΥΚ, κακώς δεν έλαβε υπόψη το συμφέρον του TC να έχει πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα του ατομικού φακέλου του A προκειμένου να διατυπώσει λυσιτελώς τις παρατηρήσεις του στο πλαίσιο της κινηθείσας εις βάρος του διαδικασίας ανάκτησης[47].

95. Και στην περίπτωση αυτή είμαι της γνώμης ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε και εφάρμοσε εσφαλμένα το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 2018/1725 και το άρθρο 26 του ΚΥΚ.

96. Όσον αφορά τους λόγους που άπτονται του κανονισμού 2018/1725, το άρθρο 9, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διαβιβάζονται σε εγκατεστημένους στην Ένωση αποδέκτες που δεν είναι όργανα και οργανισμοί της Ένωσης, μόνον εάν: α) ο αποδέκτης αποδεικνύει την αναγκαιότητα των δεδομένων για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον αποδέκτη ή β) ο αποδέκτης αποδεικνύει ότι είναι αναγκαία η διαβίβαση δεδομένων για συγκεκριμένο σκοπό δημοσίου συμφέροντος και ο υπεύθυνος επεξεργασίας, όταν υπάρχει λόγος να υποτεθεί ότι τα έννομα συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων μπορεί να θιγούν, διαπιστώνει ότι συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας να διαβιβάσει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για τον συγκεκριμένο αυτό σκοπό, αφού προηγουμένως έχει αποδεδειγμένα προβεί σε στάθμιση των διαφόρων αντιτιθέμενων συμφερόντων.

97. Κατόπιν των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, φρονώ ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 2018/1725 έχει την έννοια ότι η διαβίβαση σε βουλευτή, στο πλαίσιο διαδικασίας ανάκτησης των εξόδων βουλευτικής επικουρίας, δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του διαπιστευμένου κοινοβουλευτικού βοηθού του θα μπορούσε πράγματι να επιδιώκει «συγκεκριμένο σκοπό δημοσίου συμφέροντος». Συναφώς, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η επιστροφή των εν λόγω εξόδων στο Κοινοβούλιο από τον ενδιαφερόμενο βουλευτή είναι προς το δημόσιο συμφέρον, εάν αυτά έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως από το Κοινοβούλιο. Σε μια τέτοια περίπτωση, ζήτημα δημοσίου συμφέροντος αποτελεί επίσης, κατά τη γνώμη μου, ο σεβασμός, κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας ανάκτησης, των δικαιωμάτων άμυνας τα οποία κατοχυρώνονται στο άρθρο 41 του Χάρτη.

98. Συγκεκριμένα, για τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας βουλευτή κατά του οποίου έχει κινηθεί διαδικασία ανάκτησης απαιτείται η διαβίβαση στον εν λόγω βουλευτή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του διαπιστευμένου κοινοβουλευτικού βοηθού του τα οποία είναι κρίσιμα για τα εγειρόμενα στην εν λόγω διαδικασία ζητήματα και τα οποία καθιστούν αναγκαία την εκ μέρους του εν λόγω βουλευτή διατύπωση άποψης. Ωστόσο, βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 2018/1725, η κοινοποίηση των εν λόγω δεδομένων μπορεί να επιτραπεί μόνον εφόσον τηρηθούν αυστηρά οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στην εν λόγω διάταξη.

99. Τούτου λεχθέντος, οι ανωτέρω εκτιμήσεις δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τη γενική κοινοποίηση, κατόπιν αίτησης του ενδιαφερόμενου βουλευτή, χωρίς παροχή επαρκών διευκρινίσεων, των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του βοηθού του. Όπως επισήμανα στο πλαίσιο της ανάλυσής μου επί του πρώτου και του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, κάθε βουλευτής που γίνεται αποδέκτης αίτησης αιτιολόγησης των εξόδων βουλευτικής επικουρίας στα οποία έχει υποβληθεί μπορεί, προκειμένου να τεκμηριώνει τις εξηγήσεις του προς απάντηση στην εν λόγω αίτηση, να στηρίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία τα οποία έχει στην κατοχή του το Κοινοβούλιο. Εντούτοις, ο οικείος βουλευτής οφείλει να προσδιορίζει εκ των προτέρων τα συγκεκριμένα

[47] Σκέψη 122 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

αποδεικτικά στοιχεία στα οποία αναφέρεται και δεν πρέπει απλώς να υποστηρίζει, όπως επισημαίνεται στο σημείο 70 των παρουσών προτάσεων, ότι τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία βρίσκονται στον επίμαχο ατομικό φάκελο ως γενική κατηγορία εγγράφων.

100. Στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να επισημανθεί ότι, παρά το γράμμα του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 2018/1725, στο σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου εκτίθεται ότι υπάρχουν και άλλες καταστάσεις οι οποίες ενδέχεται να δικαιολογούν τη διαβίβαση σε τρίτους δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που βρίσκονται στην κατοχή θεσμικού ή άλλου οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης. Στο μέτρο που η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου δεν καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω διάταξης, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την εκτίμηση σχετικά με τον ατομικό φάκελο του A και τη δικογραφία της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση L κατά Κοινοβουλίου (T-59/17, EU:T:2019:140).

101. Όσον αφορά τον ΚΥΚ, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι ο TC ζήτησε από το Κοινοβούλιο να του διαβιβάσει τον ατομικό φάκελο του A στο σύνολό του. Το Κοινοβούλιο αρνήθηκε να το πράξει, εκτιμώντας ότι η κοινοποίηση αυτή απαγορευόταν από το άρθρο 26 του ΚΥΚ.

102. Το άρθρο 26 του ΚΥΚ προβλέπει ρητώς ότι πρόσβαση στον ατομικό φάκελό του μπορεί να έχει μόνον ο υπάλληλος, αποκλειομένων άλλων τρίτων. Επιπλέον, ο ατομικός φάκελος υπαλλήλου ή μέλους του λοιπού προσωπικού δύναται να αναγνωσθεί μόνο «στα γραφεία της διοίκησης ή από ασφαλές ηλεκτρονικό μέσο» και διαβιβάζεται μόνο στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε περίπτωση προσφυγής που αφορά τον υπάλληλο ή μέλους του λοιπού προσωπικού.

103. Επομένως, ορθώς το Κοινοβούλιο έκρινε ότι οι επιβαλλόμενοι από το άρθρο 26 του ΚΥΚ περιορισμοί το εμπόδιζαν να κάνει δεκτή την αίτηση του TC.

104. Επιπλέον, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις που απορρέουν από τα σημεία 99 και 100 των παρουσών προτάσεων, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν προκύπτει ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοση της επίμαχης απόφασης, ο TC αναφέρθηκε στα έγγραφα τα οποία ενδεχομένως περιλαμβάνονταν στον ατομικό φάκελο του A και τα οποία μπορούσαν να αποδείξουν το υποστατό των εργασιών του A καθώς και τη σύνδεση μεταξύ των εργασιών αυτών και της άσκησης των κοινοβουλευτικών καθηκόντων του TC ως βουλευτή του Κοινοβουλίου.

105. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η κοινοποίηση του ατομικού φακέλου του A στον TC δεν αντέβαινε στο άρθρο 26 του ΚΥΚ.

106. Κατόπιν των προεκτεθέντων, φρονώ ότι ορθώς το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι η συγκεκριμένη εκτίμηση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο όσον αφορά την άρνηση κοινοποίησης κάθε κατηγορίας πληροφοριών που ζητήθηκε από τον TC κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάκτησης, ήτοι i) όλων τα ηλεκτρονικών μηνυμάτων του των ετών 2015, 2016 και 2019, ii) της αλληλογραφίας του με τις υπηρεσίες του Κοινοβουλίου σχετικά με την εργασία του A, iii) του ατομικού φακέλου του A, συμπεριλαμβανομένων των αρχείων που αφορούσαν το δελτίο πρόσβασης του A στο Κοινοβούλιο, και iv) της δικογραφίας της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση L κατά Κοινοβουλίου (T-59/17, EU:T:2019:140), ενέχει πλάνη περί το δίκαιο.

107. Επομένως, ο δεύτερος, ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να γίνουν δεκτοί.

VI. Πρόταση

108. Υπό το πρίσμα της ανάλυσης που παρατίθεται στις παρούσες προτάσεις και βάσει της κύριας πρότασής μου, όπως αυτή προκύπτει από τα σημεία 74 και 79 των παρουσών προτάσεων, προτείνω στο Δικαστήριο:

– να αναιρέσει τα σημεία 2 και 3 του διατακτικού της αποφάσεως της 7ης Ιουνίου 2023, TC κατά Κοινοβουλίου (T-309/21, EU:T:2023:315),

– να απορρίψει τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως στην υπόθεση T-309/21,

– να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο προκειμένου να αποφανθεί επί του τρίτου, του τετάρτου και του πέμπτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-309/21,

– να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.